

Stockholm 29 oktober 2018

Till

Kulturdepartementet

103 33 Stockholm

Remissvar på betänkandet SOU 2018:57 Barns och ungas läsning – ett ansvar för hela samhället.
Betänkande av Läsdelegationen, diarienummer Ku2018/01470/KO

Läsrörelsen har som remissinstans inbjudits att lämna synpunkter på Läsdelegationens betänkande vilket vi uppskattar och tar som bevis för att Läsrörelsen efter nära 20 års arbete räknas som en viktig partner i det läsfrämjande samhällsbygget.

SAMMANFATTNING

Läsrörelsen instämmer helt i betänkandets underrubrik att barns och ungas läsning är ett ansvar för hela samhället.

Främjande av läsning är en viktig framtidsfråga som kräver ökat statligt stöd till ideella insatser.

För små barns språkutveckling är bilden lika viktig som texten. Bilderboken bör få ökat utrymme i förskolläro- och lärutbildningen.

Läsrörelsen instämmer i Läsdelegationens förslag i kapitlet Läsning i skolan men vill tillägga att lärarna ska uppmuntra till läsning av såväl skönlitteratur som facklitteratur. Vi vill också framhålla vikten av gemensam läsning, läsecirklar och även av högläsningens betydelse för den gemensamma läsoplevelsen.

Läsrörelsen instämmer i Läsdelegationens förslag i kapitlet Läsning på lov om behovet av verksamhetsbidrag till läsfrämjande aktörer.

Läsrörelsen delar synen på vikten av läsande förebilder. Vi menar att förutom av vuxna förebilder påverkas barn och unga av jämnåriga kamrater. Vi föreslår därför en samverkan mellan läsfrämjande organisationer, idrottsrörelsen och skolan/fritidshemmen. För detta krävs ett flerårigt statligt stöd.

Läsfrämjande verksamhet kräver ideella aktörer för att nå så många barn och unga som möjligt. Läsrörelsen har under nära 20 år arbetat i det närmaste enbart med stöd av projektbidrag. Det är mycket svårt att fortleva under sådana villkor. Ett statligt grundbidrag är nödvändigt.

OM LÄSRÖRELSEN

Den ideella föreningen Läsrörelsen startade år 2000 med en landsomfattande kampanj och mottot ”Ge dina barn ett språk”. Bakgrunden var dels den kraftiga minskningen av småbarnsföräldrars läsning för sina barn, som redovisades i den s.k. Barnbarometern 1999. Och dels den OECD-undersökning som visade att 25 procent av alla vuxna svenskar och 20 procent av de unga vuxna (18-25 år) hade en bristande läs- och skrivförmåga. En andra landsomfattande kampanj Lär för livet/Läsrörelsen startade hösten 2002. Kampanjerna hade länsupptakter i alla län, med länsbiblioteken som sammanhållande. Affischer och trycksaker spreds via biblioteken. Vid starten år 2000 var landshövdingarna beskyddare i respektive län.

Läsrörelsen har under åren arbetat med många metoder och modeller kring att berätta, läsa, skriva, lära och leka. Vi har sökt oss till de främsta experterna och företrädarna inom olika områden för att på ett kunnigt sätt kunna utforma projekt som vi sett som viktiga att genomföra. Vi har också sedan starten ett Läsråd med forskare, författare och andra.

De senaste åren har vi arbetat med projektet: Berättelser som förändrar med stora läsecirklar i 200 högstade- och gymnasieskolor från Ystad till Kiruna under 2017. 10 boktitlar fanns att välja mellan och 16 regionala inspirationskonferenser anordnades för svensklärare och skolbibliotekarier. Projektet har utvärderats och visat goda resultat. BERÄTTA, LEKA, LÄSA var ett nära samarbete med förskolor och bibliotek om närläsning av bilderböcker med barn i åldern 1-3 år som genomfördes från hösten 2013 till och med våren 2015 i 29 kommuner i Västmanlands, Sörmlands och Örebro län. 30 inspirationskonferenser anordnades för förskolpedagoger och barnbibliotekarier. Även detta projekt utvärderades och visade goda resultat. LÄSLOV vecka 44, ett brett läsfrämjande samarbete genom Läsrörelsen sedan 2015 med elevorganisationer, bokförlag, bibliotek, bokhandel, idrottsföreningar, fackliga organisationer, kulturinstitutioner och företag i ett stort växande nätverk med i dag drygt 80 medlemmar. Lusten till läsningen, berättandet och skrivandet står i centrum. Bok Happy Meal i samarbete med McDonald's sedan 2001. 121 boktitlar av 109 olika författare och illustratörer i en total upplaga, till och med 2018, på 21,9 miljoner barn- och bilderböcker. Sedan 2010 även i Norden. **Några tidigare projekt:** Lekens betydelse för lärandet med 21 lekkonferenser – en i varje län. De nya svenskarna, med bland annat ett ljudboksprojekt utifrån *Mio min Mio*, i Astrid Lindgrens egen inläsning och med pedagoger med olika inriktningar, bland 1 300 barn i förskoleklass i de 12 mest invandratäta och mångspråkiga kommunerna. Skriv- och berättarfestivaler med lärarhandledningar, författarbesök och teater, bland 32 000 elever i årskurs 4. Färska ord – ny svensk litteratur för gymnasister med 100 gymnasieskolor över hela Sverige som startade med en två dagar lång konferens. Författarbesök gjordes i samtliga skolor.

För att finansiera Läsrörelsens projekt och verksamhet har vi – som en mycket tidskrävande del av arbetet – sökt och förhandlat om medel från stiftelser, organisationer, företag och myndigheter. Bland bidragsgivarna finns Allmänna arvsfonden, PostkodLotteriets Kulturstiftelse, Stiftelsen Marcus och Amalia Wallenbergs Minnesfond, Statens kulturråd, Svenska McDonald's, Lärarförbundet, Poeter och partner/David Lagercrantz och många bokförlag. Till det kommer bidrag i form av varor och tjänster från pappersbruk, tryckerier, dagstidningar, och inte minst länsbibliotek och Bokmässan. Totalt har vi sedan starten haft drygt 200 samarbetspartners.

1. Vikten av läsning.

Läsrörelsen instämmer i Läsdelegationens syn på behovet av ideella insatser i det läsfrämjande arbetet och uppskattar att även våra insatser uppmärksammas.

2. Delegationens uppdrag och arbete

När det gäller förslagen om att främjande av läsning ska lämnas inom oförändrade kostnadsramar anser Läsrörelsen att det är märkligt om en så viktig framtidsfråga inte får ytterligare statligt stöd. Vi anser det snudd på cyniskt att förvänta sig att ansvaret för barns och ungas läsning till så stor del ska vila på ideella insatser.

3. Små barns språkutveckling

Samverkan mellan bibliotek och förskola är viktig och Läsrörelsen noterar att vårt projekt BERÄTTA, LEKA, LÄSA som involverade 29 kommuner i tre län och pågick under 2013 – 2015 lyfts fram som ett exempel på goda insatser för små barns språkutveckling. Det är då också viktigt att klargöra bildens inflytande på förskolebarn (liksom på skolbarn). Det är lika viktigt att läsa bilder som texter. Bilderboken bör nämnas och främjas och få ökat utrymme inom förskolläraryrket. Vi finner det även angeläget att forskningen utvecklas och att stödinsatser sätts in innan skolstart.

4. Läsning i skolan

Läsrörelsen instämmer i Läsdelegationens synpunkter och förslag men vill göra tillägg. Lärarna ska uppmuntra läsning av såväl skönlitteratur som facklitteratur. De ska diskutera det lästa och vara läsande förebilder. I det här sammanhanget kan vi nämna den utvärdering som gjordes av vårt projekt *Berättelser som förändrar*, som i form av stora läsecirklar pågick i 200 högstadies- och gymnasieskolor, där utvärderaren Olle Nordberg påpekade ”man ser att projektet haft ett utbrett positivt inflytande på skolorna och på eleverna och svensklärarna själva som personer och läsare.” Utvärderaren konstaterade också att ”Läsupplevelsen har varit central för både lärare och elever som deltagit i projektet. Många elever menar att de fått sin största eller första riktiga läsupplevelse under projektets gång.”

Vi vill också framhålla högläsningens betydelse för elevernas gemensamma läsupplevelse.

5. Skolbibliotek och läsning

Läsdelegationen redogör för hur en myndighetsöverskridande skolbiblioteksgrupp tagit fram en lägesrapport som påpekar bristen på skolbibliotek och skolbibliotekarier.

Läsrörelsen vill i det sammanhanget uppmärksamma hur vårt projekt *Berättelser som förändrar*, där 200 skolor ingick märkte av bristen på skolbibliotek och skolbibliotekarier och då framför allt i Norrland.

6. Läsning på lov

Läsdelegationen ägnar ett kapitel åt Läslov vecka 44 som Läsrörelsen introducerade på Bokmässan i Göteborg 2015 och som syftar till att stimulera barns och ungas läslust. Läsdelegationen påpekar också att verksamhetsbidrag borde utgå så att tiden kunde ägnas åt att utveckla verksamheten i stället för att varje år söka bidrag och sponsorer. Läsrörelsen

instämmer helt i Läsdelegationens förslag om årligt verksamhetsbidrag till läsfrämjande aktörer.

7. Läsande förebilder

För att öka läsningen hos dem som idag är längst ifrån den så måste man ha tydliga förebilder. Kopplar man dessutom kamratpåverkan till inställningen till läsning kan det bli en förändring. Något som forskningen visar (Mc Kenna 2001). För att få till det här krävs ett samarbete mellan exempelvis läsfrämjande organisationer, idrottsrörelsen och skolan/fritidshemmen. Om ett sådant samarbete ska hålla långsiktigt måste staten ta ett ekonomiskt ansvar som sträcker sig över flera år.

8. Uppföljning och samverkan kring barns och ungas läsning

Läsrörelsen instämmer i Läsdelegationens förslag om ett Läsråd och vill poängtera vikten av att representanter för civilsamhället i form av organisationer och ideella föreningar ingår.

9. Framtidsfrågor

Permanent och långsiktiga stödformer till läsfrämjande verksamhet på nationell nivå måste till om det läsfrämjande arbetet ska fortsätta och inkludera även ideella aktörer, vilket krävs för att nå så många barn och unga som möjligt. Att ekonomiskt börja från i det närmaste noll utan ett grundbidrag för hyra, telefon, någon anställd och annat är pressande. Ett grundbidrag skulle förenkla skapandet av intressanta projekt. Se också vår inledande text om Läsrörelsen.

10. Konsekvenser av förslagen

Läsrörelsen instämmer i Läsdelegationens förslag att inrättandet av ett Läsråd bör vara en gemensam angelägenhet för Kulturdepartementet och Utbildningsdepartementet. Vi utgår från att Läsrörelsen ingår i detta Läsråd.

Elisabet Reslegård
Ordförande
Föreningen Läsrörelsen

C/O Svenska barnboksinstitutet
Odengatan 61
113 22 Stockholm